

Nr 616

Av herr **Hagnell**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 117, angående teckning av ytterligare aktier i Aktiebolaget Statens skogsindustrier, m. m.*

I proposition nr 117 år 1957 har föreslagits, att AB Statens skogsindustrier ej längre skall vara dotterbolag till domänverket, utan sortera direkt under handelsdepartementet.

De industriföretag, som det här är fråga om, inköptes av statsverket efter att de haft svårigheter under sina privata ägare att klara de ekonomiska bekymren under mellankrigstidens kriser. Organisatoriskt infogades de i domänverket. Inte ens då dessa industrier år 1941 överfördes till bolags form bröts förbindelsen med domänverket. De fick ställning som dotterbolag till verket.

Nu föreslås sålunda att den relationen skall avbrytas.

Den särskilda utredningsman, som haft frågan om skogsindustriernas ställning till behandling, har i sin översikt angivit, att nära 90 % av bolagens virkesinköp under år 1946—1956 kommit från domänverket och att dessa leveranser motsvarat 21 % av domänverkets totala virkesuttag under samma tid. Dessa siffror tyder på att det fortfarande råder samma intima kontakt mellan domänverket och dess skogsindustrier i produktionsavseende som under mellankrigstiden motiverade att skogsindustrierna lades in direkt i domänverket och 1941 gavs ställning av dotterbolag till verket.

Ett särskiljande av de två företagen så långt att de till och med läggs under olika departement kan väntas för framtiden betyda försvagade eller försämrade relationer företagen emellan och få icke gynnsamma verkningar på båda företagens utveckling.

Det synes oss icke säkert, att dessa ogynnsamma verkningar helt kan uppvägas på de grunder utredningsmannen föreslagit, främst genom långtidskontrakt företagen emellan och genom att domänverket beredes representation i styrelsen för skogsindustrialbolaget.

Utredningsmannen har i ett par sammanhang hänvisat till "1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna". Den nu föreslagna separationen mellan domänverket och dess skogsindustrier kan till nöds godtagas som en lösning tills vidare, under förutsättning att frågan om förhållandet mellan de virkesproducerande och de virkeskonsumerande företagen blir

föremål för förnyad behandling i samband med 1953 års utredning om de allmänna villkoren för de statliga företagen.

I syfte att konsolidera AB Statens skogsindustriers ekonomiska ställning föreslås i propositionen en viss ökning av aktiekapitalet, förbunden med direktivet att bolagets investeringar icke utan statsmakternas föregående prövning skall ges större omfattning än att de kan täckas genom självfinansiering.

Propositionens innehåll i detta avseende har av undertecknad icke uppfattats såsom en omläggning i ägaren-statens politik gentemot företaget såsom den tidigare framställdes. De industrianläggningar, som statsmakterna under mellankrigstiden i bygderäddande syfte fann sig föranlåtna att överta från tidigare ägare, utgjordes huvudsakligen av sågverk i norra och mellersta delarna av landet jämte en mindre sulfittfabrik och en liten, helt omodern kolningsanläggning. Samtliga dessa industrianläggningar var, när de övertogs, hårt nedkörda och dessutom omoderna. För att den uppgift, som statsmakterna ålade dessa industriföretag skulle kunna förverkligas, förutsattes en mycket omfattande upprustning och modernisering. Främst gällde detta sågverken och de anläggningar, som bättre skulle ta vara på sågverkens avfall. Stora belopp kunde emellertid redan från början förutses behövas för bättre bostäder åt de anställda.

De bygderäddande uppgifter, som bolaget redan vid sin start var ålagt av statsmakterna att utföra, påbyggdes genom ytterligare beslut. Som exempel härpå kan nämnas åläggandena att ta hand om de misslyckade privata anläggningarna i Töre.

Det är självfallet, att stora kapitalkostnader måste uppstå för AB Statens skogsindustrier till följd av de uppgifter, närmast av socialvårds-karaktär, som företaget sålunda genom ägarens beslut blev skyldig att ta hand om. De onormala driftkostnaderna beräknas av företaget främst ha uppstått under de tidigare åren av bolagets verksamhet och ha uppgått till ca 15 milj. kr. Om icke en omfattande investeringsverksamhet bedrivits under senare år i syfte att modernisera anläggningarna, skulle den nämnda onormala driftkostnaden ha blivit ännu högre utan att något förbättrat utgångsläge för framtiden skulle ha uppnåtts.

En annan icke företagsekonomiskt motiverad uppgift var de trädestillationsanläggningar, som bolaget under krigsåren fick åtaga sig. Därigenom tvingades investeringar för 18 milj. kr. in på områden, som icke var framtidsbetonade, utan endast av beredskapskaraktär. Hade motsvarande summa pengar i stället fått tillvaratagas i investeringar för t. ex. massa- eller pappersfabriker, skulle dagens läge varit gynnsammare för företaget.

Att mycket höga krav ställs på företaget, när det gäller modernisering av gamla anläggningar och nybyggnad av nya i syfte att väl ta vara på

skogsindustriens olika råvaror, torde ligga helt i överensstämmelse med syftet av tidigare beslut från statsmakternas sida. Det kan inte vara av något intresse för statsmakterna eller skattebetalarna att AB Statens skogsindustrier skulle hindras fullfölja sitt moderniseringsprogram. För många av de landsdelar, där företaget driver sin verksamhet och för framtiden planerar utvidga densamma, skulle hinder i moderniseringsprogrammets väg innebära, att en onödigt arbetslöshet, som nu existerar, skulle bibehållas eller rent av utökas.

Från samhällssynpunkt vore det ett uppenbart ekonomiskt slöseri om de kretsar, som nu av privatekonomiska eller partitaktiska syften vill hindra en gynnsam utveckling för bolaget, skulle få möjligheter att sabotera ett förnuftigt moderniseringsprogram och i stället framkalla ökad arbetslöshet i områden i vårt land, där arbetslösheten redan är betungande för människorna.

Jag finner det särskilt anmärkningsvärt, att kampanjen mot AB Statens skogsindustriers investeringsprogram bedrivs med särskild frenesi av sådana kretser, som har goda förbindelser med andra likartade pågående eller planerade investeringsprojekt, finansierade av konkurrenter till den statliga skogsindustrien.

Mot bakgrunden av den intensiva kampanj, som i andra sammanhang drives från ledande industrihåll för behovet av ökad investeringsverksamhet inom det svenska näringslivet, framträder frånvaron av argumentation till förmån för statliga industriinvesteringar på ett anmärkningsvärt sätt. Den negativa inställning, som redovisats till det här aktuella fallet, ger intryck av att en wallboardmaskin, en cellulosa- eller pappersfabrik skulle vara ett mindre önskvärt tillskott till det svenska näringslivet, för såvitt anläggningen arbetade inom ett gemensamt företag. Den fientliga inställning, som läggs i dagen så snart det gäller investeringsbehovet inom ett statligt konkurrentföretag, torde göra det svårare att vinna förståelse hos den allmänhet man vädjar till, när det gäller bättre investeringsmöjligheter i andra sammanhang.

Genom en särskild utredning, verkställd inom bolaget till följd av remissvar från fullmäktige i riksgäldskontoret 1956, har bankdirektör Rosander och auktoriserade revisorn Öhrling beräknat bolagets investeringsutgifter till 81 milj. kr. för åren 1957—1963. Därvid har ej medräknats de 90 milj. kr., som enligt skrivelse från bolaget till Kungl. Maj:t den 21 febr. 1956 nybyggnaden i Otterbäcken kommer att kosta. Mot bakgrunden av bolagets investeringsprogram förefaller propositionens förslag om ett anslag av 35 milj. kr. vara satt så lågt, att det utgör ett hinder för moderniserings- och utbyggnadsprogrammets genomförande. Eftersom en så hög andel av bolagets produktion exporteras — för nästa år beräknas en produktion av

278 milj. kr., varav 260 milj. kr. avser export — innebär en saktare moderniserings- och nybyggnadstakt att bolagets bidrag till att öka landets valutareserv avsevärt försvagas.

Det skulle vara mycket snåla och föga långtidsinställda aktieägare i ett företag, som startat under likartade förhållanden som AB Statens skogsindustrier, för att inte finansiera de tekniskt väl motiverade investeringsplanerna. Det har i samband med den livliga diskussionen kring AB Statens skogsindustriers moderniseringsprogram framhållits, att företaget icke skall favoriseras och att företaget icke skall verkställa sådana utbyggnader, som pengar saknas för. Talet om favorisering av Statens skogsindustrier reduceras till sitt verkliga värde, när det ställs samman med de tidigare skildrade förhållanden, under vilka AB Statens skogsindustrier tvingats starta och bedriva sin verksamhet.

Investeringsprogrammet för de statliga skogsindustrierna bör ses mot bakgrunden av den livliga investeringsverksamhet, som under senare år förekommit inom den enskilda skogsindustrien och där finansierats, förutom med lånemedel, till stor del med pengar förtjänade på skogsegenomarna. På liknande grunder bör ävenledes investeringsbehovet av den statliga skogsindustrien ses mot bakgrunden av de inkomster, som bl. a. domänskogarna lämnat.

I proposition nr 117 har det sammanhanget klart kommit till uttryck på det sättet, att det framhålles, att den investering av 35 milj. kr. i AB Statens skogsindustrier, som där föreslås, motsvarar 70 % av det driftöverskott domänverket beräknas inleverera under budgetåret 1957/58.

Kungl. Maj:t har tydligen funnit den relationen mellan skogsföretagets driftöverskott och skogsindustriföretagets investeringsbehov tillfredsställande. Däri vill jag instämma. Mot den bakgrunden förtjänar bedömas inte bara ett års driftresultat utan en längre periods. Under de fem åren 1951—1955 inlevererade sålunda domänverket till statskassan 335 milj. kr. Investeringsprogrammet är långsiktigt, och 70 % av den 5-årsperiodens summa skulle motsvara 234 milj. kr.

Mot bakgrunden av vad här ovan anförts hemställes att riksdagen måtte besluta,

att AB Statens skogsindustrier ges möjlighet att, inom ramen av egna resurser jämte högst 70 % av ägaren-statens intäkter från skogsförvaltningen, fullfölja de av bolagsledningen framlagda investeringsplanerna.

Stockholm den 9 april 1957

Hans Hagnell